

Acil Durum ve Afet Nedir?

Acil durum, can kaybı, yaralanma, yapısal ve yapısal olmayan fiziksel hasarlar, çevresel zararlara neden olan, toplumsal faaliyetleri aksatabilen beklenmedik, planlanmadık olaylardır.

Afet, acil durumlarla baş edebilmek için yaratılmış mevcut kaynakların yetersiz kaldığı büyük çaplı acil durumlardır.

Acil Durum ve Afetler Hazırlık

Acil durum ve afetlere karşı yapılacak hazırlıkların ilk aşaması planlamadır.

Planlamanın da ilk adımı, yaşadığımız, çalıştığımız yerlerdeki acil durum planları hakkında bilgi almaktır. İlimizin, ilçemizin, kentimizin; çalıştığımız kurum, kuruluşun, çocuklarımızın okullarının acil durum planlarını bilmeli, aile olarak yapacağımız acil durum planını da bunlara uygun olarak hazırlamalıyız.

Aile Acil Durum Planı neleri içermelidir?

Bu plan, büyük bir acil durum veya afetten önce ve sonra:

- Çocuklarımız okula gidiyorsa, böyle bir durumda onları kimin alacağı,
- Evimizin dışında güvenli olduğunu düşündüğümüz diğer aile fertleri ile buluşma noktası,
- Kent dışındaki iletişim sorumlumuzun kim olacağı (İletişim sorumlumuz, farklı bir ilde yaşayan, afet sonrasında durumumuzu haber vereceğimiz kişidir. Bizi merak edenleri bu kişi bilgilendirecektir.)
- Olaydan sonraki ilk 72 saatte yaşamımızı kolaylaştıracak malzemeleri, kapsamlıdır.

Tanımadığımız bir mekana ilk defa gittiğimizde; acil çıkışların ve acil durum toplanma alanlarının nerede olduğunu öğrenmeyi alışkanlık haline getirmeliyiz. Özellikle engelli bireyler binada bulunacakları yeri danışmaya veya güvenliğe bildirerek acil bir durumda tahliyelerinin kolaylaştırılmasını istemelidirler.

Acil Durum ve Afet Çantası

Acil durum planımızla birlikte, büyük bir acil durum ya da afetten sonra ihtiyaç duyabileceğiniz malzemelerin listesini yapmalıyız. Bu listede yer alan malzemeleri Acil Durum ve Afet Çantamızda hazır bulundurmalıyız.

Örnek Acil Durum ve Afet Çantası

Bu liste kesin bir liste olmayıp, otoritelerce tavsiye edilen temel malzemeleri kapsamaktadır. Kendimiz ve ailemiz için gerekli göreceğimiz başka malzemeleri de hazır bulundurabiliriz.

Örneğin:

- Cep telefonu ve diğer cihazlar için şarj bataryası (powerbank),
- Kişisel hijyen malzemeleri: Tuvalet kağıdı, kağıt havlu, ıslak mendil, dezenfektan el solüsyonu ya da jeli,
- Engelli kişiler için varsa protez, implant vb. yardımcı araçların yedek parçaları ve tamir setleri (piller de dahil olmak üzere). Görme engelliler için eldiven ve yedek baton(katlanır dokunsal bildirim bastonu). Engelli kimlik kartı
- Battal boy çöp torbası
- 10 metre sağlam naylon ip (çamaşır ipi vb.); dikiş seti
- Eğer mümkünse: Çadır, mat ve uyku tulumu, temiz su kabı (plastik şişe, termos, bidon...)

Deprem Öncesinde Yapmanız Gerekenler

- Deprem olasılığını aileniz ve yakınlarınızla konuşun, onları bilgilendirin. Bilgilenmek, korkunun azalmasını sağlar, paniğin önüne geçer.
- Deprem öncesinde, sırasında ve sonrasında neler yapabileceğinize dair acil durum planı yapın.
- Deprem yakınlarınızla ayrı olduğunuz bir anda meydana gelirse, nerede, nasıl buluşacağınızı saptayın.
- Yaşam alanlarınızı tanıyın. Binanızın bilimsel ilkelere ve mevcut yönetmeliklere uygun yapıp yapılmamış olduğunu kontrol ettirin.
- Unutmayın, can ve mal kaybına neden olan deprem değil, depreme dayanıksız binalardır.
- Bulunduğunuz mahallede bir afetten sonra hizmet alabileceğiniz (sağlık, barınma, güvenlik vb.) noktaları öğrenin.
- Deprem binaları hiç düşünmeyeceğiniz bir güçle sarsar, eşyaların devrilmesine ve yer değiştirmesine neden olur.
- Evinizdeki yüksek, ağır eşyaları duvara sabitleyin. Düşmeleri halinde yaralanma ve can kaybına neden olabilecek nesneleri saptayın ve önlem alın.
- Yangına ve gaz zehirlenmelerine karşı ocak, soba ve ısıtıcıları, varsa baca borularını sabitleyin.
- Olası kayıplarınızı ve hasarları karşılayabilmek için evinizi, iş yerinizi ve eşyalarınızı, kendinizi ve ailenizi sigorta ettirin.

Deprem Sırasında Yapmanız Gerekenler

- Deprem anında sakin kalmaya çalışın ve çevrenizdekilerin de sakin kalmasına yardımcı olun. Unutmayın, önceden hazırlık yapmamış ve bilgilenmemiş kişilerin paniğe kapılması daha kolaydır.
- Mümkün olduğunca hareket etmeyin ve yer değiştirmeye çalışmayın.
- Bir binanın içindeyseniz merdivenlerden, asansörlerden ve balkonlardan uzak durun. Pencereleere yaklaşmayın (camlar kırılıp savrulabilir).
- Eğer binanız bilimsel ilkelere ve mevcut yönetmeliklere uygun yapılmış ve eşyalarınız sabitlenmiş ise ağırlık merkezi yere yakın, sağlam olduğunu değerlendirdiğiniz eşyanın yanında; YAT-KORUN-TUTUN uygulamasını yapın. Yere yan yatın, ayaklarınızı karnınıza çekin, üstte bulunan elinizle başınızı koruyun, altta kalan elinizle de yanına yattığınız eşyaya tutunun.

YAT, KORUN, TUTUN!

- Bu hareketi yukarıdan düşebilecek nesnelere karşı koruyucu olduğunu düşündüğünüz bir eşyanın altında da yapabilirsiniz.
- Eğer binanız deprem yönetmeliklerine uygun yapılmamış ve /veya eşyalarınız sabitlenmemiş ise bir öneride bulunamıyoruz.
- Deprem anında dışarıdaysanız, bina, üst geçit, köprü vb. yapılardan, direklerden, ağaçlardan, elektrik hatlarından uzak durmaya çalışın. Bunlar çökebilir, devrilebilir ya da parçaları aşağıya düşebilir.
- Tekerlekli sandalye kullanıcısı iseniz ve YAT-KORUN-TUTUN uygulamasını yapmanız güç ise, sandalyenizin tekerleklerini uygun bir yerde kilitleyerek kendinizi küçülterek kollarınızla başınızı ve ensenizi korumaya çalışın.

Deprem Sonrasında Yapmanız Gerekenler

- Daha önce acil durum çantası hazırlamadıysanız, hazırlamış olduğunuz acil durum malzemeleri listesindeki malzemeleri bir çantaya koyun ve evi terk ederken yanınıza alın.
- Binanızdan çıkarken, doğal gaz kaçağı yok ise; önce doğal gaz vanasını, sonra elektrik şalterini ve en son su vanasını kapatın. Doğal gaz kaçağı var ise elektrik düğmelerine ve şalterine dokunmayın; elektrik düğmeleri açık ise açık, kapalı ise kapalı kalmalıdır. Aydınlatma amacıyla kıvılcım çıkarabilecek aletler, kibrit ve çakmak kullanmayın. Sigara içmeyin.
- Artçı depremler olması olağandır. Artçı depremleri hissettiğinizde YAT-KORUN-TUTUN yapın.
- Hasar görmüş binalardan uzak durun. Yetkililer tehlike olmadığını söyleyene kadar binalara girmeyin.
- Yaşamsal önemi olan durumlar dışında telefonları kullanmayın, hatları meşgul etmeyin. Sosyal medya üzerinden doğruluğu kesin olmayan bilgileri paylaşmayın.
- Yetkililer izin verdikten sonra, binanıza girmeden önce, doğal gaz ve elektrik sistemlerini uzman kişilere kontrol ettirin.
- Hasarınızın saptanmasını kolaylaştırmak için koşullar uygun olduğunda binanızın fotoğrafını çekin.

Binanızdan çıkarken bu sıra ile kapatınız:

GAZ → ELEKTRİK → SU

Yangın Öncesinde Yapmanız Gerekenler

- Yanıcı olduğu hiç akla gelmeyecek malzemeler dahi büyük yangınlara neden olabilir (bitkisel yağlar, margarin, un vb.).
- Ateş yakmanın yasaklanmış olduğu yerlerde, görünür bir tehlike unsuru olmasa da ateş yakmayın. Yasaklanan yerlerde sigara içmeyin.
- Sigara içmenin serbest olduğu alanlarda, biten sigaranızı söndürdüğünüzden emin olun, izmariti yere ya da çöp kutusuna değil bu amaçla yapılmış olan kap veya kutulara atın.
- Kamp ateşi, soba, ocak, fırın gibi ısı kaynaklarını dikkatli kullanın, söndürdüğünüzden emin olmadan yanından ayrılmayın.
- Yanıcı maddelere ve kibrit, çakmak gibi ateş başlatıcılara çocukların erişmesini önleyin. Ağır engel grubu içinde ve başkalarının yardımına bağımlı yaşayan bireyleri, çocukları, yaşlıları ısı kaynaklarıyla yalnız bırakmamaya özen gösterin.
- Bulduğunuz binanın elektrik tesisatının standartları karşılayıp karşılamadığını öğrenin. Bu konuda profesyonel hizmet alın.
- Çoklu prizlere üreticinin belirttiğinden fazla alet bağlamayın ve birden fazla çoklu prizi birbirine ekleyerek bu aletlerin kaldıracabileceğinden fazla güç çekmeyin.
- Tüm elektrikli cihazları, özellikle de elektrik sobası, elektrikli ızgara, tost makinesi, saç kurutma makinesi, ütü, havya gibi ısı üreten aletleri üreticinin belirttiği biçimde kullanmaya özen gösterin. Kullanım sonrasında kapatmayı ve fişten çekmeyi alışkanlık haline getirin.

- Doğal gaz kaçağından şüphelenirseniz, kaçağı kibrit, çakmak vb. ateş başlatıcılarla saptamaya çalışmayın. Kıvılcım oluşmasına neden olabileceğinden, elektrikli aletleri ve ışıkları açmaya-kapamaya çalışmayın.
- Derhal doğal gaz vanasını kapatın, havalandırmak için pencere-kapı açın ve kaçak ihtimali olan yerden çıkarak, durumu telefonla 187 Doğalgaz İhbar Hattı'na bildirin. Yangın ihtimali var ise 110 veya 112'den itfaiyeyi arayın.
- LPG kaçağından şüphelenirseniz, kaçağı kibrit, çakmak vb. ateş başlatıcılarla saptamaya çalışmayın. Kıvılcım oluşmasına neden olabileceğinden, elektrikli aletleri ve ışıkları açmaya-kapamaya çalışmayın.
- Derhal LPG kaynağını kapatın, havalandırmak için pencere-kapı açın ve kaçak ihtimali olan yerden çıkın. Havalandırma imkanı olmayan bodrum gibi yerlerde LPG kullanmayın. Yangın ihtimali var ise 110 veya 112'den itfaiyeyi arayın.
- Evinizde, iş yerinizde ve aracınızda mutlaka yönetmeliklere uygun yangın söndürme cihazı bulundurun.
- LPG ve doğal gaz kullanılan yerlerde kaçağa karşı mutlaka gaz detektörü bulundurun.
- Isı ve duman detektörü (yangın alarmı) taktırın. Bunların çalışıp çalışmadıklarını en az ayda bir defa kontrol edin.
- İşitme engelli kişiler için görsel ve/veya titreşimli alarm edinilmesini tavsiye ediyoruz.
- Olası kayıplarınızı ve hasarları karşılayabilmek için evinizi, iş yerinizi ve eşyalarınızı, kendinizi ve ailenizi sigorta ettirin.
- Bulunduğunuz binanızdaki acil çıkışların yerini öğrenmeyi alışkanlık haline getirin. Evinizde ve işyerinizde kaçış yolunuzu önceden planlayın. Ailenizi, özellikle çocuklarınızı bilgilendirin. Düzenli olarak uygulama yapın.
- Temel yangın eğitimi alın.

UNUTMAYIN!

Her yangına su ile müdahale edilemez. Yangının sınıfına uygun söndürme cihazı kullanınız.

YANGIN SÖNDÜRÜCÜ KULLANIMI

Cihazı hazırlayın.

Açık alandaysanız rüzgarı arkanıza alın.

Püskürtme ucunu alevin dibine doğru tutun.

(En az 3m., en çok 5m. mesafeden)

Önce önü, sonra ileriye söndürün.

Yangın tamamen sönmeden ayrılmayın.

Yangın Sırasında Yapmanız Gerekenler

- Varsa derhal yangın alarmını çalıştırın. Yangın alarmı yok ise bağırarak çevrenizi bilgilendirin.
- Derhal bulunduğunuz alanı terk edin.
- Yangın tehlikesinden uzaklaştıktan sonra itfaiyeyi (110) arayın.
- Yangın henüz başlamış ve bir kişinin müdahale edebileceği boyutta ise, sınıfına uygun yangın söndürme cihazı kullanarak söndürmeye çalışabilirsiniz (temel yangın eğitimi almış iseniz). Yeterince soğutma yapılmazsa, sönmüş görünen bir yangının tekrar başlayabileceğini de unutmayın.

- Kontrolden çıkmış bir yangını söndürmek için riske atılmayın, binadaki diğer kişilerle birlikte tahliye olun.
- Dumanlı alanlarda emekleyin veya çökerek ilerleyin. Mümkünse ağzınızı ıslak bir bez ile kapatınız. Böylece tavanda biriken dumandan ve ısıdan çok daha az etkilenirsiniz.
- Kesinlikle asansörleri kullanmayın.
- Bulunduğunuz alandaki pencereleri kesinlikle açmayın, camları kırmayın!
- Çıktığınız her kapıyı kapatın ama kilitlemeyin.
- Kapalı bir kapıyı açmadan önce elinizin tersi ile AŞAĞIDAN YUKARIYA DOĞRU sürerek ısı kontrolü yapın. Kontrol ettiğiniz kapı sıcak değilse kapıyı açın ve tahliyeye devam edin. Dumanlı alanlarda emekleyin veya çökerek ilerleyin.
- Kontrol ettiğiniz kapı sıcak ise kapıyı kesinlikle açmayın. Başka bir yoldan tahliye olmayı deneyin. Eğer bu mümkün değilse, yangına en uzak odada dumanın ve sıcak havanın içeri girmemesi için battaniye veya benzeri bir nesneyi ıslattıktan sonra kapının altını tıkayın ve diğer aralıkları da mümkünse kapatmaya çalışın. Pencereye yakın durun. Zorunlu kalırsanız pencereyi bir parmak aralayarak hava almaya çalışabilirsiniz. Kesinlikle camları kırmayın. Kolay fark edilecek renkte bir bez parçası vb. sallayarak yerinizi dışarıdakilere belli edin.
- Binadan çıktıktan sonra tahliye olmuş kişileri sayın, sağlık durumları tehlikede olanlar var ise acil sağlık hizmetine (112) haber verin. Binada kalan olmuştaysa, diğer kişilerden bilgi edinerek kimliğini ve yerini saptamaya çalışın. Bu bilgileri mutlaka itfaiye ile paylaşın.
- İtfaiye geldiğinde yangının başlangıç yeri, nedeni, binadaki malzemeler, kişiler vb. konularda görevlilere bilgi verin.

Yangın Sonrasında Yapmanız Gerekenler

- Tesisatlarınızı ve binanızı yapısal olarak muayene ettirin.
- Sigorta işlemlerini başlatın.

Sel Öncesinde Yapmanız Gerekenler

- Sel riski olan bir bölgede yaşıyorsanız hava durumu bilgilerini ve uyarılarını sürekli olarak takip edin.
- Aileniz ve işyeriniz için yapmış olduğunuz Acil Durum Planına sel öncesi, sel sırası ve sel sonrası yapılacakları da ilave etmeyi unutmayın.
- Elektrikli cihazlarınızı ve değerli eşyalarınızı (tapu, sigorta poliçesi, pasaport vb. belgeler dahil) suyun yükselmesinden etkilenmeyecek yerlere koyun.
- Temiz ve kapalı kaplarda içme suyu bulundurun.
- Mutlaka bir acil durum malzemeleri listesi hazırlayın, daha önce acil durum çantası hazırlamadıysanız, listedeki malzemeleri evi terk ederken bir çantaya koyarak yanınıza almayı unutmayın.
- Bir sel bölgesinde yaşıyorsanız, suyun binanıza girebileceği yerlere yerleştirilmek üzere kum torbaları edinin.
- Olası kayıplarınızı karşılayabilmek için evinizi, iş yerinizi, eşyalarınızı, kendinizi ve ailenizi sigorta ettirin.

Sel Sırasında Yapmanız Gerekenler

- Sel olasılığını yeterince erken haber aldıysanız, kapı ve pencere gibi suyun girebileceği noktaları kum torbaları ile destekleyin.
- Binadan içeri su girmesi ihtimali belirdiğinde elektrik tesisatını hemen kapatın, suyun ulaşamayacağı üst katlara çıkın.
- Yangın ya da yapıyı tehdit eden bir durum varsa derhal binayı tahliye edin.

- Sel anında açık alanda bulunuyorsanız hemen suyun ulaşamayacağı yüksek bir yere çıkın.
- Sel sularının içinde yürümeye ve yüzmeye çalışmayın. Sular alçak ve durgun görünüyorsa da zemindeki bir engel, sivri bir cisim nedeniyle zarar görebilir ya da bir çukura düşebilirsiniz.
- Sel sırasında suyun basıncının kanalizasyon kapaklarının ve mazgalların yerinden çıkmasına neden olabileceğini unutmayın.
- Sel suları içinde araç kullanmayın, suyun yüksekliği çok az olsa da engel ya da çukurları göremeyebilirsiniz.
- Hızlı akan su üzerindeki köprülerden uzak durun.
- **Aracınızdayken sel içinde kalırsanız**, mümkünse hemen aracı uygun bir yerde durdurun ve aracı terk ederek yüksek bir yere çıkın. Ayak bileğini geçen su insanı, araç tekerleği hizasındaki su ise aracı sürükleyecek kadar güçlüdür.

Sel Suyuna veya Akarsuya Düşmeniz Halinde, ya da Düşmüş Birine Yardım Etmeniz Gerektiğinde;

Sel suyu/akarsu ile boğuşmadan kenarlara yüzün.

Yüzme sırasında sırt üstü yatın, suyun altındaki nesnelere takılmamak için ayaklarınızı akıntı yönüne çevirin, elleriniz ile denge bulmaya çalışın.

Sizi su altına çekebilecek nesnelerle karşılaşmanız ya da tutunarak dışarı çıkacak bir yer bulmanız halinde başınız önde yüzmeye başlayın.

Su içindeki insanları ip, sopa, dal veya ip bağladığınız yüzen malzemelerle kenara almaya çalışın. Kesinlikle suya girmeyin!

Sel Sonrasında Yapmanız Gerekenler

- Daha önceden hazırlamış olduğunuz acil durum malzemelerini bir çantaya koyun ve binanızı terk ederken yanınıza alın.
- Kapalı içme suyunuz yoksa, kullanmadan önce içme suyunu en az 10 dakika fokurdatarak kaynatın.
- Binanızdan çıkarken, doğal gaz kaçağı yok ise; önce doğal gaz vanasını, sonra elektrik şalterini ve en son su vanasını kapatın. Doğalgaz kaçağı var ise elektrik düğmelerine

ve şalterine dokunmayın; elektrik düğmeleri açık ise açık, kapalı ise kapalı kalmalıdır. Aydınlatma amacıyla kıvılcım çıkarabilecek aletler, kibrit ve çakmak kullanmayın.

- Acil durum olmadıkça araçları kullanmayın.
- Yaşamsal önemi olan durumlar dışında telefonları kullanmayın, hatları meşgul etmeyin. Sosyal medya üzerinden doğruluğu kesin olmayan bilgileri paylaşmayın.

Tüm bu hazırlıkları yaptıktan sonra, planlarınızın uygulama adımlarının düzenli olarak takip edilebilmek ve uygulanabilirliğinden emin olmak için tatbikatlar yapın.

*Rehberin hazırlığında AKUT ve AFAD verilerinden yararlanılmıştır.